

**BESLUT**

2016-08-29

Dnr: 16/00150, 154  
och 426**SAKEN**

*Veckans brott*, SVT1, 2016-01-12 och 2016-02-09, inslag om en skottlossning och inslag om en mordrättegång; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

**BESLUT**

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

---

**INSLAGEN**

De tre aktuella inslagen ingick i programserien *Veckans brott*.

*Inslag om en skottlossning den 12 januari 2016*

Inslaget handlade om en uppmärksammas skottlossning som hade skett inne på en restaurang. Programledaren påannonserade inslaget enligt följande, samtidigt som autentiska bilder från brottsplatsen visades.

Vild skottlossning på fullsatt restaurang. Det blir allt vanligare att de kriminella uppgörelserna sker mitt i bland oss.

I inledningen av inslaget sa programledaren bland annat följande.

Vi ska nu ta upp ett fall med skottlossning på en nästan fullsatt restaurang. Trots det så var det ingen som kunde ge en bra beskrivning på de båda som tog sig in i den här lokalen och sköt två personer. En 23-årig man är dömd till livstids fängelse för mord men hans advokat hävdar att han är oskyldig.

Den dömd 23-åringens advokat medverkade i inslaget. Advokaten sa bland annat följande.

Det här är ändå personer som rör sig i viss mån i kriminella kretsar och där finns det ju

en oskriven regel, kan man säga, att man inte i onödan lämnar namn och berättar om saker för polisen, utan låter polisen utreda det som kan utredas. Det kan också leda till stora problem om man nu trots allt skulle bli dömd och kommer in på en anstalt och har lämnat uppgifter om andra personers inblandning.

En rekonstruktionsfilm visades därefter. En berättarröst redogjorde för händelseförloppet, och kommentarer från försvarsadvokaten flikades in under redogörelsens gång.

(Berättarröst) – Två män är på väg till ett möte på en restaurang i [ortsnamn] i sydöstra Stockholm. De ingår i ett kriminellt gäng och en av männen, som vi kan kalla Bogdan, har pressat en person ur en annan gruppering på pengar och sedan har det hela trappats upp. Bogdan har två gånger de senaste veckorna utsatts för mordförsök och har nu stämt träff med två personer i det andra gänget. (Advokat) – Mötet äger rum mellan två personer. Man kan väl då möjligen beskriva det kanske som att vardera person på vardera sida i det här mötet har med sig en person. Säkert som någon form av säkerhet. (Berättarröst) – Det är lördag kväll och restaurangen är full med gäster. Bogdan förklarar att han vill ha 150 000 kronor av den man som han anser är skyldig honom pengar. (Advokat) – Tanken är nog att man har valt den här restaurangen därför att det är en publik plats. Så någon uppgörelse tror jag inte att det är frågan om i det ordets bemärkelse utan det är nog snarare fråga om att man ska försöka lösa en konflikt som finns mellan två olika grupperingar kan man säga. (Berättarröst) – Ett tag verkar det som att det ska gå att komma överens. Men på ett ögonblick förändras allt.

Därefter visade rekonstruktionsfilmen en person som tog upp ett vapen och började avlossa skott inne på restaurangen. Följande sades under sekvensen.

(Advokat) – Det är ju ett sextiototal människor inne på den där restaurangen och det faller ju ett tiotal skott som sker väldigt plötsligt. Alla människor rör sig på olika sätt och det är många som springer. [...] (Vittne 1) – Vi hade precis kommit in och satt oss, sen började det smattra. Jag tänkte: "Vad fan är det?" Sen såg jag en mörkhårig kille med vapen i hand. Det var eldsflammar samtidigt som det small. (Vittne 2) – Jag trodde att nån smällde smällare. Det var en massa skott, så de kan vara skjutna på mer än ett ställe. [...]

(Advokat) – Åklagaren har påstått att det är min klient som har varit skytten men det finns ju tre andra personer som har varit på platsen. [...]

(Vittne 1) – Min sambo säger att han verkade skydda ansiktet. Jag stirrade ju bara på pistolen. (Larmoperatör) – Var blev den andra killen skjuten? (Ambulanspersonal) – I magen. (Larmoperatör) – Är han vid medvetande...? (Ambulanspersonal) – Jo, han skakar lite på huvudet. (Advokat) – Det finns inga vittnesuppgifter inifrån restaurangen som klarlägger att han skulle ha varit skytten. Det finns snart sagt ingen som över huvud taget säger ens att han har varit på platsen. (Vittne 3) – Det kom in en mörkhyad pojke. Han drog upp en pistol och sköt två i ryggen, sen sprang han. Det gick av sex skott. [...]

(Berättarröst) – På golvet i restaurangen ligger Bogdan och hans kamrat svårt sårade. De två andra männen flyr från platsen. Utanför restaurangen förenas de med de två som nyss varit inne och skjutit. Tillsammans springer de till en flyktbil parkerad några hundra meter därifrån. (Vittne 4) – Vi såg två killar vid en parkeringsplats, vid en vit bil. Sen hörde vi bara skott. (Berättarröst) – När de kommer dit konfronteras de av Bogdans kamrater. Skottlossning utbryter. En av de flyende männen träffas i foten. (Larmoperatör) – Blev han skadad? (Vittne 4) – Ja, vi tror att han blev skjuten. De där

killarna försvann sen.

Rekonstruktionsfilmen avslutades med att advokaten och berättarrösten sa följande.

(Advokat) – Det är ju naturligtvis svårt för någon att med säkerhet kunna klargöra hur ett händelseförlopp ser ut, med avseende på en viss person som påstås ha gjort någonting, när det inte finns någon teknisk bevisning som knyter den personen till vare sig platsen eller brottet för den delen. Det finns ju inget mordvapen här exempelvis. Det finns inte några fynd inne på den här restaurangen som över huvud taget knyter min klient till att ens ha befunnit sig där. I det här fallet så har ju åklagaren valt att åtala fyra personer för inblandning i den här händelsen. (Berättarröst) – I januari 2015 döms en i dag 23-årig man till livstids fängelse för att ha skjutit de två personerna på restaurangen. En av dem till döds. (Advokat) – Min uppfattning är att han har litat på att rättssystemet inte dömer någon utan att det finns bevisning för den personens skuld. Och därför så har han valt att inte kanske berätta allting, möjligen, som han kan tänkas tillföra målet. För att man ska kunna fälla till ansvar så måste man också kunna utesluta varje annan tänkbar gärningsman.

Därefter diskuterade programledaren och den i programmet återkommande kriminologiprofessorn fallet. Diskussionen handlade inledningsvis om att det inte gått att få fram bra vittnesmål, trots att det satt ett sextiotal personer på restaurangen. Bland annat sades följande.

(Professor) – Det tycker inte jag är så konstigt för hade någon eller flera lagt märke till de här från början så hade man kanske kunnat göra det, men nu har man inte gjort det. Och plötsligt så händer det väldigt dramatiska saker och då är det sig själv man tänker på, inte på att observera omgivningen och orsaken till att det här händer. [---]

(Programledare) – Sedan var det ju många som larmade. Vi hörde larmsamtalen och de hjälpte ju också offren på plats där. Om vi tittar på bevisningen: det finns ju inget mordvapen, det finns ingen teknisk bevisning. (Professor) – Nej. Ja, hylsor måste väl rimligtvis finnas där. Jag har inte läst den här förundersökningen eller domen så att... (Programledare) – Ja, hylsor fanns. (Professor) – Med tanke på att det är automateld så måste det finnas hylsor där. Men man har ju inte hittat något vapen så det är man ju inte hjälpt av då. (Programledare) – Nej, och det är bara den personen då som blev skottskadad som har pekat ut gärningsmannen. Han har tagit tillbaka det och pekat ut igen. (Professor) – Ja, just det. Det finns en viss teknisk anknytning till den här som döms, nämligen att vid två tidigare skjutillfällen så tror jag, jag har för mig det i alla fall, att man har säkrat motsvarande hylsor vilket talar för att det har varit samma vapen i användning vid tre olika tillfällen. Och att det då ökar den här kopplingsgraden till just honom. Men jag är benägen att hålla med advokaten. Det är bra tunt alltså. Det här tror jag med säkerhet kommer att bli ett resningsärende.

Avslutningsvis handlade studiodiskussionen om vad kriminologiprofessorn trodde skulle kunna hända med ärendet i framtiden. Följande sades.

(Programledare) – Du tror det? För att det är ju både tingsrätten och hovrätten som har dömt honom till livstids fängelse. (Professor) – Ja, just det. Sedan har man begärt prövning hos HD och det har man inte fått. (Programledare) – Nej. (Professor) – Och sedan har man gått till Europadomstolen och så vidare. När de möjligheterna är uttömda då kommer det att bli ett resningsärende av det hela. Hur kommer det att gå med det? Ja, statistiskt så kommer det inte att lyckas för att ska man få resning så är det nästan alltid... När man får resning, vilket sker en gång på hundra kanske när det

gäller den här typen av våld, dödligt våld, då ska det till nya omständigheter och jag har svårt att se vad de skulle bestå i. Allmänt ifrågasättande av det som domstolarna dömd på, det räcker inte utan det ska till något nytt eller ett uppenbart rättegångsfel eller något sådant där. Det här kommer nog att stå sig, tror jag. (Programledare) – Trots att försvarsadvokaten pratar om en rättsskandal. (Professor) – Ja, och jag utesluter inte att han har rätt, nej. Men så ser det ut. Det är inte så mycket man har. I botten finns den så kallade orubblighetsprincipen – att domar ska stå, de ska hålla. De ska vara orubbliga och det ska till väldigt, väldigt tunga skäl för att man ska ändra dem. (Programledare) – Trots att det är en livstidsdom här? (Professor) – Ja, ja. Det är nästintill omöjligt att få resning vid den här typen av brott.

#### *Inslag om en mordrättegång den 12 januari 2016*

Det andra inslaget handlade om en mordrättegång. Inslaget inleddes med en sammanfattning av omständigheterna kring ett mycket uppmärksammat mord på en 17-årig flicka. En 35-årig man hade dömts av tingsrätten till livstids fängelse för mordet och vid tiden för inslaget hade hovrättsförhandlingarna nyligen inletts. I diskussionen som följde sa kriminologiprofessorn bland annat att den dömd 35-åringens försvarsadvokat ifrågasatte all bevisning som åklagarsidan anfört i målet och att försvarsadvokaten hävdade att det fanns flera andra tänkbara gärningspersoner. Avslutningsvis sades följande.

(Programledare) – Så hur kommer det gå tror du? (Professor) – Ja, jag har då väldigt svårt att tro att det kan sluta på något annat sätt än att hovrätten fastställer tingsrättens dom. Och i och med att de, han då är skyldig och brottet ser ut som det gör så finns det bara en påföljd som kan bli aktuell, och det är då livstids fängelse.

#### *Inslag om en mordrättegång den 9 februari 2016*

Inslaget handlade om samma mordrättegång som ovan. Dagen innan sändningen hade hovrätten meddelat att livstidsdomen mot 35-åringen skulle fastställas. Kriminologiprofessorn hade läst domen och i inslaget sades bland annat följande.

(Professor) – Bevisningen mot den åtalade, den är överväldigande. Hans försvar lämnar i stort sett allt i övrigt att önska. Advokaten har drivit någon slags konspirationsteori som går ut på att rättsvårdande myndigheter, eller okända organiserade brottslingar och så vidare, av någon anledning försökt sätta dit just honom.

(Programledare) – Mm. Att polisen skulle ha placerat ut bevis, att kriminaltekniker skulle ha slarvat och så där. [–] (Professor) – Plus att hon då anger en massa alternativa gärningsmän, oftast hans bror faktiskt, som ju inte ens blev åtalad. Så att det, jag vet inte, det kanske samfundet borde titta på.

Sen är det vissa detaljer i den här polisutredningen som stör mig, ibland så har man hållit förhör då med, med hans fru framför allt men även med honom och brodern som direkt strider mot rättegångsbalken [...]. (Programledare) – Hur då? (Professor) – Nja, det är inga egentliga förhör i termer av att man ställer frågor så där, utan det är hotelser, vad som kommer att hända med dem om de inte liksom svarar som den här förhørsledaren önskar, och det får man inte göra va. Det är definitivt en no, no. Det är enormt korkat i sak: man får aldrig fram någonting av värde på det viset. I värsta fall får man fram någonting som är helt fel, för att man liksom har, man har hotat dem så pass att de säger saker som inte är sanna. Och hur som helst så får man varken köra med löften eller med hot. [–]

## ANMÄLNINGARNA

En anmälare är förälder till den person som sköts till döds vid den skottlossning som det ena inslaget den 12 januari 2016 handlade om. Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

Att utan förvarning och som anhörig behöva se en rekonstruktion av sin sons avrättning på tv var fruktansvärt. Varför Sveriges Television (SVT) skulle göra detta groteska inslag är det ingen som förstår.

Inslaget var partiskt och osakligt. Det innehöll betydande sakfel på flera punkter och var vinklat utifrån försvarets perspektiv. Viktig bevisning som binder den dömda till brottet redovisades inte, vilket gav tittaren intrycket att det inte funnits någon bevisning mot den dömda och att den fällande domen är felaktig. Bland annat påstods att det inte funnits några uppgifter som knyter den påstådda skytten till brottsplatsen. Mot detta kan bland annat nämnas att en målsägande, i inslaget refererad till som Bogdan och som blev skjuten på kort avstånd, pekade ut och namngav skytten. Vidare pekar flera förhörsuppgifter från vittnen på att skytten var mörkhyad, vilket den dömda är.

Inslaget framstod som en kampanj från försvarets sida som SVT helt okritiskt förmedlade – utan att tittarna gavs en helhetsbild. Varken åklagare eller målsägandebiträde fick möjlighet att bemöta de felaktiga sakuppgifter och den partiska bild som bland andra den medverkande advokaten och programledaren gav av fallet. Den medverkande professorn förklarade att han varken hade läst förundersökningen eller domen, men gav ändå intrycket att den fällande domen är felaktig. Det är viktigt att inte glömma bort att gärningsmannen har bedömts vara skyldig till detta brott i såväl tingsrätt som hovrätt, och Högsta domstolen har beslutat att inte meddela prövningstillstånd.

Slutligen bör det åligga SVT att informera anhöriga inför ett inslag som detta. Särskilt med tanke på att händelsen inte har något nyhetsvärde utan avslutades i samtliga rättsliga instanser för länge sedan. Ingen från SVT har försökt kontakta någon om att detta skulle sändas. I ett tidigare ärende hos granskningsnämnden har redaktionen för *Veckans brott* angett att de har för vana att alltid kontakta målsäganden eller ett målsägandebiträde inför den här typen av inslag, vilket de inte har gjort i detta fall.

En annan anmälare är kritisk till uttalanden som den medverkande kriminologiprofessorn gjorde i de två inslagen som handlade om en uppmärksammas mordrättegång. Anmälaren anför bland annat att kriminologiprofessorn, som är en auktoritet på området brott och straff, förde fram egna åsikter om det aktuella fallet.

Bland annat sa professorn i inslaget den 12 januari att han var säker på att hovrätten skulle fastställa tingsrättens dom och att han var säker på att den

tilltalade är skyldig och skulle dömas till livstids fängelse. Inslaget var partiskt då kriminologiprofessorns påståenden fick stå oemotsagda och innebar att SVT uttalade sig i frågan om den tilltalades skuld – innan en dom vunnit laga kraft.

I inslaget den 9 februari kritiserade kriminologiprofessorn försvarssidan och främst försvarsadvokaten på ett långtgående sätt. Att ingen från försvarets sida fick bemöta professorns utsagor och att professorn dessutom lovordade polisen för sina utredningsinsatser, med ett undantag, visade att *Veckans Brott* saknar objektivitet. *Veckans Brott* har aktivt bidragit till mediadrevet runt detta fall genom att den medverkande professorn fritt har drivit sina egna åsikter och tankar utan att de som kritiserats getts möjlighet till bemötande.

## PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT har getts möjlighet att yttra sig över inslaget om skottlossningen. SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för privatlivet och anför följande.

Till att börja med vill SVT uttrycka förståelse för att det är upprivande att påminnas om en händelse som ledde till att en närstående miste livet. Samtidigt är allvarlig brottslighet, som skottlossning och på andra sätt våldsamma uppgörelser mellan kriminella på allmän plats där många vistas, något som har stort allmänt intresse och rapportering om detta är väl i linje med SVT:s uppdrag.

I fokus för det aktuella inslaget och den efterföljande studiodiskussionen var två saker: att det är svårt att få fram vittnesuppgifter i brottmål av denna typ samt att både tingsrätt och hovrätt kom fram till fällande domar trots att det saknades teknisk bevisning som knöt den åtalade till platsen eller gärningen.

### *Opartiskhet och saklighet*

Inslaget klargjorde att två instanser, trots försvarets argument, funnit tillräckligt starka skäl för fällande dom. Programledaren sa i påannonseren att en 23-årig man är dömd till livstids fängelse för mord. Samma sak sa berättarrösten i slutet av inslaget. I den efterföljande studiodiskussionen berättade programledaren att både tingsrätt och hovrätt dömt 23-åringen till livstids fängelse. Professorn i kriminologi fyllde i att prövning av fallet i Högsta domstolen begärts men avslagits.

Anmälaren påtalar att professorn sa att han inte läst själva förundersökningen och domen. Dokumenten som berör det aktuella fallet var dock självklart noga granskade genom redaktionens researchunderlag, vilket både programledaren och experten tagit del av. Till exempel framhöll experten att hylsor som troddes komma från samma vapen hittats vid tre olika skottlossningar, vilket ökar kopplingsgraden till den dömda personen.

Experten resonerade även kring möjligheterna att beviljas prövningstillstånd i fall av denna typ och påpekade att det inte räcker med ett allmänt ifrågasättande av rättens domskäl, utan att det krävs nya fakta. Detta bör ses som ett ifrågasättande av försvarsadvokatens resonemang. Inslaget var alltså inte ett helt okritiskt förmedlande av ”en kampanj från försvarets sida” som anmälaren påstår.

Redaktionen anser att de bevis som anmälaren nämner inte i sig var avgörande i rättens domar. Dessutom framkom uppgifter i inslaget om utpekanden och den misstänktes hudfärg, vilket anmälaren uppfattat att det inte gör.

Av Svea hovrätts dom framgår att rätten gjort en sammantagen bedömning där den morddömdes motiv väger tungt tillsammans med ett antal vagare uppgifter som domstolen var för sig värderar ha ett lågt bevisvärde men ändå sammantaget anses räcka för fällande dom.

#### *Respekt för privatlivet*

SVT har, som inledningsvis anfördes, stor förståelse för att rapportering som berör en närståendes död kan vara påfrestande.

Det finns dock ett stort allmänt intresse för att rapportera om allvarlig brottslighet och de komponenter som går igen i liknande fall. Det kan handla om inblandade som inte vill tala med polisen, den kaotiska situationen som gör att vittnen inte uppfattar signalement och andra detaljer och hur detta försvårar utredning och åtal.

Anmälaren hänvisar till ärende 15/00769, *Veckans brott*, inslag om rättspsykiatriska undersökningar, med utgångspunkt i ett uppmärksammat mord i Sandviken. Där fanns en tydlig fokusering på de obehagliga omständigheterna kring mordet och bilder från polisens rekonstruktion visades. Där var enligt redaktionen risken för intrång i privatlivet större och därför sökte redaktionen nå anhöriga innan sändning. Granskningsnämnden kom i detta ärende fram till ett friande beslut.

SVT anser att utformningen av det nu aktuella inslaget om dödsjutningen på restaurangen var gjord på ett sådant sätt att gärningsmän och brottsoffer inte kunde identifieras för andra än de som redan kände till deras identitet. Varken namn eller bild eller andra identifierande uppgifter förekom i inslaget.

### **AKTUELLA BESTÄMMELSER**

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens

praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckt yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten.

## **GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING**

Det ingår inte i granskningsnämndens uppgift att pröva omständigheterna kring tillkomsten av ett program eller inslag. Den ena anmälarens kritik gällande att familjen inte blivit kontaktad inför publiceringen av ett inslag lämnas därför utan åtgärd.

### *Frågan om opartiskhet och saklighet*

Nämnden anser att det tydligt framgick att inslaget om skottlossningen syftade till att skildra och diskutera fallet utifrån de invändningar som den dömde 23-åringens advokat förde fram mot domarna om bland annat avsaknaden av vittnesmål och teknisk bevisning. Denna utgångspunkt strider inte i sig mot kravet på opartiskhet. Nämnden konstaterar att flera av de uttalanden som kritiserar av anmälaren gjordes av den tillfälligt medverkande advokaten. Vad han tog upp i inslaget medför inte att SVT har åsidosatt kraven på opartiskhet och saklighet. Det stod vidare klart i inslaget att gärningspersonen dömts i två instanser. Granskningsnämnden konstaterar därtill att kriminologiprofessorn är *Veckans brotts* återkommande expert. Hans personligt präglade ställningstaganden i de tre aktuella inslagen medför inte i sig att SVT har åsidosatt kravet på opartiskhet. Nämnden finner mot den bakgrunden att inslagen inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet. Gällande den kritik som professorn riktade mot en försvarsadvokat anser nämnden att den inte var av sådan art att den krävde ett bemötande i det aktuella sammanhanget.



Nämnden kan inte finna att vad anmälarna i övrigt anfört medför att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

*Frågan om respekt för privatlivet*

Nämnden anser att SVT genom utformningen av det inslag som handlade om skottlossningen gjort vad som rimligen kan krävas för att det aktuella brottsoffret inte skulle kunna identifieras av en större krets än den som redan kände till de aktuella omständigheterna. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Elisabet Bäck, Leif Hedman, Jan Holmberg, Ulrika Hansson, Clas Barkman och Berivan Yildiz efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Gustav Aspengren